

Մ Ե Լ Գ Ո Ն Ք Է Պ Ա Պ Ճ Ե Ա Ն

Մեղզոն Քէպապնեանի ցուցահանդէսը որ տեղի ունեցաւ վերջերս, առաջին առիթը եղաւ որ հայ մտաւորական ընտրանիէն մեծապէս գնահատուած այդ ինքնատիպ ու խոր արուեստագէտը ծանօթ դառնար նաեւ ֆրանսական գեղասէրներուն եւ գնահատուէր անոնցմէ: Կը հրատարակենք հոս թարգմանութիւնը այն թանկագին յառաջարանին զոր հեղինակաւոր գրագէտ եւ գեղարուեստական քննադատ Կիւսթավ Քան գրեց ցուցահանդէսին ցուցակին համար, եւ այն յօդուածին զոր Քովեքսիա օրաթերթը հրատարակեց Քէպապնեանի Մղձաւանջ խորհրդանկարին վերաբարձուած հետ:

Մեծ Հաճոյք զգացի դիտելով Մեղզոն Քէպապնեանի պատկերներն ու զծագրութիւնները, որոնք գոյներու ներդաշնակ Հնչականութիւններ ու արարելիներու վայելչագեղութիւն ունին եւ որոնց մէջ զարգարուեստական ինքնապայտիւն եւ երազի անձնագործմութիւն գտայ: Ան իր ցեղին կնիքն սնի՞ արդեօք: Հայոց արուեստը ճապուկ է եւ ալլաղան: Բաց ի կանացի գեղեցկութեան այն արեւելեան ու խորունկ զգացողութենէն, ՇաՀինի մէջ դժուար է ցեղային ազդեցութիւնը նշմարել: Արճինիւ Բարայեանի եկեղեցիներուն, ծաղիկներուն, կենդանազիրներուն մէջ կարելի՞ է ծանաւորապէս հայկական բան մը նկատել: Եւ սակայն շատ ինքնայատուկ Համ ունեցող բան մը ի յայտ կուգայ այդ այնքան Հզօրապէս փարիզցիացած Ժրկու արուեստագէտներուն ծօտ:

Պ. Մեղզոն Քէպապնեան աւելի արեւելքի է: Նոյն իսկ շատ արեւելքի է: Ոչ որովհետեւ զարգանկարչական շրջանակներու մէջ մերթ պարսիկ ճարտարապետական արուեստէն կը ներշնչուի: Այլ որովհետեւ այդ շրջանակները ան կը յօրինէ նաեւ

ծաղիկներու սլորքներով, շրջազգեստի բղանքներով, կերպասի խուլ փայլերով որոնց կը պարտադրէ նոր ու նոյն իսկ անահնկալ ձեւ մը, որ ինքն իսկ ինքզինքը մեզի կը պարտադրէ իբրեւ մեծ նաներդաշնակ նուագ մը, իբրեւ Հեռաւոր պարտեզի երազ մը, ո՛չ վաղանցուկ երազ, այլ որ ընդհակառակն կը ճշգրտի, ինչքան որ արուեստագէտը կը կամենայ, ինչպէս կայուն երազ մը:

Պ. Քէպապնեան արեւելքի ըլլալը կ'ապացուցանէ նաեւ՝ ու աւելի զօրեղօրէն՝ խորհրդանշանի իր պաշտածունքով: Խորհրդանշանական նորագոյն դարոցը Պրանսայի մէջ կազմուեցաւ, եւ սակայն խորհրդանշանը Արեւելքի մէջ մնած է եւ Հաւասար կենսունակութեամբ մը պահպանուած է Արեւելքի Արիականներուն ինչպէս Սեմականներուն ծօտ: Պ. Քէպապնեան չի պատմեր. կը ներկայացնէ, կ'ոգեւորէ, կը վերակոչէ, ու յաճախ՝ վայելչաձեւ որոշութեամբ մը: Իր արտայայտուելու շատ անձնական եղանակին մէջ կը յայտնուին քանի մը աւնշութեան կէտեր Հնարքներուն Հետ Ռեառնի մը կամ Պիեկասի մը (1), որոնց մէջ արեւելականութեան հարց չկայ, այլ որոնք գեղեցկագիտութեան մը կը հպատակին: Պ. Քէպապնեան մոգութեան անհատական զաղանիքներ ունի: Գծագրութեան նրբութեամբն է թէ գոյնին փափկութեամբ՝ որ ինչ ինչ հմայքներ կ'իրականացնէ եւ լուսաւոր ու յստակ կեանք մը կուտայ առեղծուածներու որոնց մէջ մեր նայուածքը նախ ու եւէ արտառոցութիւն չի նկատեր: Եթէ գրենք թէ երկու մանկամարդ կիներու մարմիններ, կանացի աչքեր ու ծաղեր, վշտահար դէմք մը կը ձեւացնեն, թէ սեւ արցունքներ կը հոսին ողբերգական նիւրէի մը ահաւոր դիմակին շուրջ, բան մը հասկցուցած չենք

(1) Քէպապնեան չե նախցած այս երկու Ֆրանսացի արուեստագէտներուն գործը: Մ. Խ.

ըլլար, բայց պատկերին առջեւ որ կը ներկայացնէ Հայ ծօր ծր, ու նոյն ինքն Հայաստանին, ձեռքաւ, ծարդ առաջին ակնարկէն կը հասկնայ եւ իմացականութեանը ճինչեւ խորը կ'ազդուի: Ոգում կայ հոտ: Ոգումի աչի ձեթոտներով է որ արուեստագէտը կը թարգմանէ ուրականը, ծովը, տիեզերական ուժը, ծարաւը որ հողը կը բարձրացնէ ճինչեւ ամպերը, անհուն ճիջոցը, ու նաեւ ծիծղուն տեսիլներ, դարուն ծր որ ծիծեռնակներու դարտեան ձէջ կ'արթննայ: Ան կը յաջողի նաեւ քաղաքներ բնորոշել՝ իրենց ուրախութիւնով, իրենց ժամերէն ոմանց քննութեան ոգիով, ինչպէս սա պայծառ նաւերով Վենետիկը՝ ա'յնքան կենսախայտ ու ա'յնքան նորատեսիլ: Գրքերու նկարազարդութիւններ, փորագրիչի գեղեցիկ արուեստով ծր, կ'ընծայեն սեւ ու ձերձակով խորազդեցիկ պատկերներու առատ շարքեր: Այս բոլորին ձէջ կայ արուեստ ծր նոր, որոշ, ալլազան եւ շատ կենդանի, յանկարծաշայտ, եւ որ կը ժայթքի իրականութեան «փլան»ին վրայ ինչպէս եւ այն կարգաւորեալ երազին որ խորհրդանշանն է: Այս բովանդակ գործը՝ նշանաւոր արուեստագէտի ծր արտադրութիւնն է:

ԿԻԻՍԹԵՎ ՔԱՆ

★ ★ ★

ՄԵԼԳՈՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Պ. Կիւսթավ Քան կը հաւաստէ թէ ձեռ Հաւմոյր զգացած է դիտելով Մելգոն Քէպապճեանի պատկերներն ու գծազրութիւնները, եւ այդ հաճոյքը ձենք ալ զգացին: Մելգոն Քէպապճեան Հայ է. իր արուեստը պարզ է, նուրբ, փայփայլէ, համակ արեւելեան ձեռվադիւլութեամբ ծր լի եւ պլաստիկօրէն արտայայտուած խորհրդանշաններու եւ առեղծուածներու հակաճիտութիւնը յայտնաբերող:

... Յիսունի չափ գործերը գոր ցուցադրած է՝ կը պարունակեն իմաստով լեցուն շարադրութիւններ. կողքի նկարներ, դրբեր պատկերազարդող էջեր, տարեցոյցի բաժիններու զլխազարդեր, զարդարուն տառեր: Բազմաձեւ ու երկնադեղ գործ ծր, ուր կը տիրեն նրբօրէն արտայայտուած խորհրդանշաններ, Միսաւանց, Գրուքիւն, Վիտս, Վրեժի երգում, եւայլն:

Ահա՛ զրքի կողքեր՝ ճարտարօրէն հիւսուած: Զարդարուեալ քեմը, հրայրբոս լեյր-մօրիճ,

կ'երեւայ, կ'անհետանայ, այլ եւ այլ ձեւերու տակ վերստին կը ներկայանայ. ձերթ թռչուն ձրն է՝ շքեղ փետուրներով, ձերթ ձողիկներ են. ձերթ

Մ. Քէպապճեան. — Ունայնութիւն ունայնութեանց

պարսիկ ճարտարապետական արուեստի ազդեցութիւնը կը զգացուի, ձերթ յանգուզն փորձ ձրն է արդիականացած հայ ոճի:

Գրքի նկարազարդութիւնը Մելգոն Քէպապճեանին ձէջ կը գտնէ իր արհեստին լիովին տէր եղող արհեստաւոր ծր եւ Արեւելքի գեղեցիկ պարտէզներուն զաղտնիքները գիտցող արուեստագէտ ծր:

(Քոմեշիա)

Ա. Վ.